

ZAJÍMAVOSTI Z DÍLA KRISTÍNY ROYOVÉ V.

Židé v díle K.R.

Pro mne, který jsem začínal Martínkem (*Bez Boha na světě*), Kvapôčkou a novelou *Šťastní ľudia* bylo později překvapením, kolik prostoru věnuje Royová Židům. Židé byli neodmyslitelnou součástí východoevropské společnosti, tedy i slovenské „dědiny“, doplňující její kolorit. A jelikož Royová zachycovala život kolem, nemohla vynechat ani Židy. V roce 1930 se na Slovensku hlásilo k judaismu 137 737 osob, v Novém Meste nad Váhem, což je blízko Staré Turé, žilo 1309 Židů. V díle K. Royové vystupují Židé jednak okrajově jako kupci, hospodští či lichváři, kteří vědí, jak z člověka vytáhnout peníze (povídka *Ked' nikde nebolo pomoci*). Ve svém životopise *Za svetlom a zo svetlom* vzpomíná, že její otec usiloval pomoci Slovákům, kteří se stali obětmi židovských lichvářů, ale jinak pomáhal židovské obci a Židé jej měli v úctě. Židé ztvárňují v několika jejích knihách hlavní postavy a Royová v nich také nechá zaznívat různé společenské a teologické otázky týkající se Židů.

Svůj osobní postoj k Židům vyjádřila jasně v povídce *Sluha*. Metod obětavě a nezištně pomáhá zchudlému starému Davidovi, o nějž nikdo nemá zájem. Váží si Židů, protože z nich vyšel Pán Ježíš. Podobně v románě *Na rozhraní* se děj točí kolem mladého židovského chlapce, barona Zoltána Hajného, který nakonec uvěří v Krista a touží získávat pro Něj získávat své souvěrce – mrzí ho, že tolik slouží mamonu. Autorka zde rozvíjí židovské motivy: předvídá vznik židovského státu, zmiňuje sionismus a T. Herzla. V různých polohách a v největším rozsahu zaznívá židovská problematika dočteme v románě *Moc svetla*. Je zde ukázán problém antisemitismu a také nenávisti Židů vůči křesťanům i Kristu. Poznáváme zde mesiánského Žida, Dr. Reinharda, manžele Oginsko, také Židy, kteří jsou sionisty, doufají ve vznik židovského státu a mají touhu se do pak odstěhovat do Palestiny. Paní továrníková Oginská, přijme Krista, načež začíná svým služebníkům číst denně pasáže o Mesiáši. Uvažuje o práci mezi Židy, o založení židovské nemocnice, židovského dívčího ústavu. Její manžel je však nesmiřitelným odpůrcem Krista, izoluje ji od křesťanství, Stázička od něj nakonec odchází. Z hlediska teologického Royová připisuje vinu Židů na smrti Krista, což se objevuje už v knize *Bez Boha na světě*, ovšem ne oni, naše hříchy ho přibily na kříž. Židé budou jednou spaseni, když uvěří v Krista.

Klíčem k pochopení postoje Royové k Židům je Kristus, který byl Židem, proto o nich píše s *takovou* láskou a přejícností. Na druhé straně odsuzuje, když Krista *vědomě a na celé čáře* odmítají. Přeje právě jim to požehnání, které v Kristu našla. Na evangelících leží povinnost zvěstovat evangelium Židům – v románě *Bludári* to vysloví Štefan Hradský: „Ó,

keby boli všetci evanjelici veriaci – obrátené znovuzrodené dietky Božie – či bolo by v M. toľko Židov?“ Svým nastavením vůči Židům K. Royová určité pomáhala překonávat antisemitismus své doby a učila své současníky, jaký vztah mají k Židům zaujmout. Bylo to užitečné zejména pro prosté lidi, kteří neměli potřebný rozhled, stejně jako např. pro znovuzrozené křesťany, pro něž tato otázka také nemusela být hned jasná. V otázkách přátelského vztahu k Židům, nároku Židů na svébytnost, vztahu židovského lidu a církve, jsou podněty K.R. aktuální i dnes.

Marek Řičan

Příště: Podpora misie – nejen penězi